HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ורבה אמר יהנ"ק ולוי אמר קני"ה ורבנן אמרי קינ"ה מר בריה דרבנא אמר נקי"ה מרתא אמר משמיה דר' יהושע ניה"ק שלח ליה אבוה דשמואל לרבי ילמדנו רבינו סדר הבדלות היאך שלח ליה כך אמר רבי ישמעאל בר רבי יוסי שאמר משום אביו שאמר משום רבי יהושע בן חנניה נהי"ק אמר ר' חנינא משל דר' יהושע בן חנניה למלך שיוצא ואפרכום נכנס מלווין את המלך ואח"כ יוצאים לקראת אפרכום מאי הוי עלה אביי אמר יקזנ"ה ורבא אמר יקנה"ז [א]והילכתא כרבא [א]רב הונא בר יהודה איקלע לבי רבא אייתו לקמייהו מאור ובשמים בריך רבא אבשמים ברישא והדר אמאור א"ל והא בין ב"ש ובין בית הילל מאור ברישא והדר אבשמים ומאי היא דתנן [ב]בית שמאי אומרים נר ומזון בשמים והבדלה ובית הילל אומרים נר ובשמים ומזון והבדלה עני רבא בתריה ואמר זו דברי ר' מאיר אבל [ג]ר' יהודה אומר לא נחלקו בית שמאי ובית הילל על המזון שהוא בתחלה ועל הבדלה שהיא בסוף על מה נחלקו על המאור ועל הבשמים ב"ש אומרים מאור ואח"כ בשמים ובית הילל אומרים בשמים ואח"כ מאור ואמר רבי יוחנן [ב]נהגו העם כבית הילל ואליבא דר' יהודה: רב יעקב בר אבא איקלע לבי רבא חזיה דבריך בורא פרי הגפן אכסא קמא והדר בריך אכסא דברכתא ואישתי א"ל למה לך כולי האי הא בריך לן מר חדא זימנא אמר ליה כי הוינן בי ריש גלותא הכי עבדינן אמר ליה תינח בי ריש גלותא דהכי עביד (א) [ג]דספק מייתי לן ספק לא מייתי לן הכא הא מנח כסא קמן ודעתן עילויה אמר ליה אנא עבדי כתלמידי דרב [ד]דרב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב הוו יתבי בסעודתא

קאי

הכי גרסינן **שאמר משום רבי יהושע בן חנניה נהי"ק**: ה"ג **משל דרבי יהושע כו'**: **והלכתא כרבא.** דקידושא והדר אבדלתא דכי מבדיל ברישא מיחזי עליה קדושת שבת כמשאוי: **נר ומזון בשמים והבדלה.** היכא דאין לו אלא כוס א': **על המזון שהוא בתחלה.** כיון דגמר סעודתו בההוא איחייב ברישא ואין מעבירים על המצות: **אכסא קמא.** כשמתחיל לשתות (ב) על המזון שבתחלה: **והדר בריך.** בפה"ג אכסא דברכת המזון כמו שאנו עושין בכל סעודה וסעודה ובשאר סעודות עסקינן דלאו במוצאי שבת: לא הוי ידעיתו אי משקו לכו (ג) בתר כסא קמא אי לא ומשום הכי בעיתו למיהדר וברוכי:

קאי

רשב"ם

ורבה אמר יהנ"ק. סבירא ליה כרב דמשוי מאור בין קידוש להבדלה שאין נכון בעיניו של רבה לסמוך הבדלה לקידוש שזה מכחיש כחו של זה הקידוש עושהו קודש(ד) והבדלה עושהו קודש קל וסבירא ליה כשמואל דהבדלה קודם לקידוש ומיהו יין בראש כולן דתדיר קודם והכי נמי בברכות ירושלמי(ה) יו"ט שחל להיות במוצ"ש רבי יוחנן אמר יקנ"ה ר' חנינא אמר ינה"ק ולוי אמר יהנ"ק מסתברא דלוי דאמר מעין שניהן. ונראה לי דהכא גרסינן [נמי] ולוי אמר יהנ"ק רבה אמר קני"ה שכן דרך האמוראין רב ולוי ושמואל חברים הם ורבה אחריהן: **קני"ה.** סבירא ליה דקידוש קודם להבדלה כרב (ה)ולמה אינו רוצה לומר יין ברישא לפי שא"כ אינו נראה שמבדיל על היין הואיל ומרחיק הבדלה מעל ברכת היין והרי עיקר הבדלה לא תיקנו אלא על היין אבל קידוש אפילו על הפת יכול לקדש כדלקמן (ד' קו:) הלכך קידוש ברישא והדר מאור לפי שאנו רוצין לסמוך יין להבדלה והבדלה על כרחך לבסוף תהיה כשאר כל מוצאי שבתות והאי דלא מקדים יין מקמי מאור כשאר מוצאי שבתות שאם כן היה נראה על הקידוש ולא על הבדלה אבל במוצ"ש דעלמא דליכא קידוש מקדמי ליה: **קינ"ה.** סבירא ליה כרב דקידוש קודם להבדלה ורוצה נמי לסמוך יין להבדלה טפי מקידוש הלכך קידוש ברישא והדר כל סדר הבדלה של סדר כל מוצאי שבת דהוי יין מאור והבדלה אי נמי רוצין להבדיל בין קידוש להבדלה בכל היכולת: **נקי"ה.** קידוש קודם להבדלה כרב ויין נמי רוצה לסמוך להבדלה כמו שפירשתי הלכך נקי"ה בעינן ומאור משוי ברישא מקמי קידוש דהא כל מוצאי שבת קודם להבדלה לפי שנהנה בו תחלה ה"נ קודם לקידוש שהרי נהנה בו תחלה והרי אי אפשר לאומרו בין יין להבדלה כדין שאר מוצאי שבת שהיין קודם לו בשביל שתדיר דא"כ יש כאן הפסק בין יין להבדלה: ה"ג **שאמר [משום] רבי יהושע בן חנניה נהי"ק.** וטעמא כדמפרש לקמן דהבדלה קודם לקידוש והלכך נר תחלה לפי שרוצה ליתן יין סמוך להבדלה ולקידוש ששניהן נתקנו על היין אבל מאור אומרו בלא יין אם אין לו כוס: ה"ג **משל דר' יהושע בן חנניה כו'**: אביי ורבא סבירא להו כרב דאמר יקנ"ה ובזמן הוא דפליגי אביי סבירא ליה יקזנ"ה מאחר שמתחיל לקדש יגמור כל הקידוש ויאמר זמן שאם אין כאן קידוש אין כאן זמן אבל הבדלה אינה גורמת לומר זמן ורבא ס"ל מה מלינו בכ"מ זמן לבסוף הכא נמי זמן לבסוף וטעמו של דבר דזמן אומרו אפילו בשוק(י) ועיקרו אינו על הכוס הלכך אומר לבסוף: **והלכתא כרבא.** דאמר יקנה"ז דקידושא והדר הבדלה וכי(ו) מבדיל ברישא מיחזי דהוי עליה קדושת שבת כמשוי: **רב הונא בר יהודה איקלע לבי רבא.** במוצאי שבת של חול: **בריך אבשמים ברישא.** כמנהג שלנו: **א"ל.** רב הונא לרבא לאחר שגמר הבדלה והא בין ב"ש כו': **ולא פליגי** לא גרסינן: **נר ומזון בשמים והבדלה.** היכא דאין לו אלא כוס אחד: **זו דברי ר"מ.** דהכי הוו תני לפלוגתייהו דב"ש וב"ה דסתם מתני' ר"מ(ז): **על המזון שהוא בתחלה.** דכיון דגמר סעודתו בההוא מחייב ברישא ואין מעבירין על המצות ואמר רבי יוחנן נהגו כו': **רב יעקב בר אבא איקלע לבי רבא.** שבת הוה כדאמרינן לקמיה [ע"ב] כי מטא לאבדולי כו' אלמא דמעיקרא סעודת שבת ביום היו אוכלין: **אכסא דברכתא.** ברכת המזון בירך עליו לבסוף בפה"ג כמו שאנו עושין: לא הוי ידעיתו אי משקו לכו תו בתר כסא קמא אי לא וכי ברכיתו אקמא לא הוה דעתייכו אכסא אחרינא והוה ליה כל חד כתחלת סעודתו ומשום הכי בעיתו למיהדר וברוכי:

קאי

רבה אמר יהנ"ק ולוי אמר קני"ה. רשב"ם מהפך הגירסא משום דרב ושמואל ולוי חברים [א] היו ואין צריך להפך משום זה דגמ' נקט כל אותם שאומרים יין תחלה יקנ"ה ינה"ק יהנ"ק ואח"כ אותם שאומרים קידוש ברישא קני"ה קינ"ה ואח"כ נר תחלה נקי"ה ניה"ק [ב] ומיהו בירושל' משמע כפירוש רשב"ם: **קני"ה.** פירש רשב"ם דרוצה לסמוך יין להבדלה משום דמקדשין על הפת ואין מבדילין על הפת ולפי מה שפירש ר"ת לקמן (ד' קו: בד"ה מקדש) דאין מקדשין על הפת יש לפרש שאם הי' מרחיק יין מן הבדלה יאמרו שאינו בא אלא בשביל קידוש שהוא לכבוד יו"ט: **והלכתא כרבא.** משום [איך] אמוראין אצטריך לפסוק כרבא ולא משום אביי דקיי"ל ח) (ב"ק ד' עג.) בכולי גמרא כרבא לגבי אביי בר מיע"ל קג"ם: **ואמר רבי יוחנן נהגו העם כבית הלל.** והשתא חולק רבי יוחנן אסתם משנה [ג] ואיכא למימר שבלשון יחיד היה שונה אותה והיה שונה בה דברי רבי מאיר בהדיא [ד] והאי נהגו לא הוי כהאי נהגו דבפרק בתרא דתענית (ד' כו:) דמפרש דאורויי לא מורינן ואי עבדי לא מחינן בידיהן [ה] ט): **בריך אכסא קמא.** של קידוש ואכסא דברכתא של בהמ"ז והא דתנן בכיצד מברכין (ברכות דף מג.) בירך על היין שלפני המזון פטר יין שלאחר המזון היינו לאחר הסעודה וקודם ברכת המזון שהיו רגילי' לשתות יין אחר הסעודה קודם ברכת המזון: **לא הוי ידעיתו אי משקו.** פרשב"ם כי ברכיתו אכסא קמא לא ידעיתו אי יהבו לכו כסא אחרינא והוה כל חד כתחלת סעודה ולפירושו משמע שהיו מברכין נמי תוך הסעודה וקשה דהא משמע שהיו עושים בי ריש גלותא כרבא דבריך אכסא קמא ואכסא דברכתא ולא על כל כסא וזהו דוחק לומר שלא היו שותים בבי ריש גלותא יין באמצע הסעודה לכך נראה לפרש שלא היו מברכין תוך הסעודה כי היו יודעים שיתנו להם יין כל צרכן אבל בבהמ"ז לא היה כוס כי אם למברך והיו מסתפקים אם יגיע להם לשתות ממנו [ו]: **אנא דעבדי כתלמידי דרב.** פירש רשב"ם אף על גב דשמעינן מהכא דברכת המזון אפסוקי סעודתא הוא מכל מקום לא בעי לברוכי אחר יין שבסעודה מקמי דליבריך ברכת המזון לפי שברכת המזון פוטרתו דהשתא בברכה אחת מעין שלש סגי כל שכן בשלש ברכות והכי איתא בה"ג ומיהו אין זה ק"ו דהא פסקינן בברכות (דף מא:) דברים הבאים שלא מחמת הסעודה אחר הסעודה פי' וקודם ברכת המזון טעונין ברכה לפניהם ולאחריהם וכן תאנים וענבים בתוך הסעודה לרב ששת ולא מיפטרו בג' ברכות דבהמ"ז [ז] ורש"י פירש בתשובה דצריך לברך אחריו כמו תאנים וענבים לרב ששת ואין נראה דהא מסקינן התם אמר רב פפא הלכתא דברים הבאים שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה טעונין ברכה לפניהם ולא לאחריהם לאחר הסעודה טעונין בין לפניהם בין לאחריהם והיינו דלא כרב ששת ואע"ג דרש"י פירש התם לאחר הסעודה כלומר

דברים

מסורת הש"ס

א) ברכות נב:, ב) שם נא., ג) [ברכות נב: תוספתא ברכות פ"ה הל"א], ד) חולין פו., ה) [פ"ח ה"א], ו) [עירובין מ:], ז) [סנהדרין פו.], ח) [קדושין נב.], ט) [ועי"ע תוס' ברכות נג: ד"ה נהגו ותוס' ר"ה טו: ד"ה וכי],

הגהות הב"ח

(א) גמרא דהכי עבדינן דספק מייתי: (ב) רש"י ד"ה אכסא קמא כשמתחיל לשתות הס"ד והשאר נמחק: (ג) ד"ה לא הוו ידעיתו אי משקו לכו תו בתר כסא קמא אי לא וכי ברכיתו אקמא לא היה דעתייכו אכסא אחרינא וה"ל כל כוס כתחלת סעודה ומשום הכי בעיתו למיהדר וברוכי: (ד) רשב"ם ד"ה ורבה אמר וכו' הקידוש עושהו קודש חמור והבדלה: (ה) ד"ה קני"ה וכו' כרב ומ"ה אינו רוצה וכו' ומרחיק הבדלה מברכת היין כצ"ל ותיבת ולמה ותיבת על נמחק: (ו) ד"ה והלכתא וכו' דכי מבדיל:

מוסף רש"י

נר ומזון בשמים והבדלה. מי שאין לו אלא כוס אחד במוצאי שבת, מניחו עד לאחר המזון וסודר עליו נר ומזון ובשמים והבדלה (ברכות נב.).

מוסף תוספות

א. וראוי לסדר דבריהם זה אחר זה. תוס' הרא"ש. ב. [ו]לא חשש לסדרן כאותו סדר של הקדמת דורות. תוס' ר"פ. ג. [ד]סתם משנה הוי מאור ואח"כ בשמים, והא ר' יוחנן הוא דאמר הלכה כסתם משנה. שם. ד. וא"כ לא הוי סתמא. שם. ה. [ד]משמע קצת דלכתחילה עבדי הכי מדבריך רבא אבשמים ברישא והדר אמאור. תוס' ר"ה טו: ו. כי שמא ישתוהו כולם קודם שיגיע לידם. תוס' הרא"ש. ז. אע"ג דברכה אחת מעין שלש פוטרתן. תוס' ר"פ.

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פכ"ט מהל' שבת הלכה כב סמג עשין כט טוש"ע או"ח סימן תעג סעיף א:

יז ב מיי' שם הלכה יג וכד וסמג שם טוש"ע או"ח סי' רצו סעיף א ג:

ג [טוש"ע או"ח סי' קעד סעי' ד]:

רבינו חננאל

ואסיקנא יום טוב שחל להיות אחר השבת הלכתא כרבא דאמר יקנה"ז. אמר רב יהודה לא נחלקו ב"ש וב"ה על המזון שהוא בתחלה ועל הבדלה שהיא בסוף, לא נחלקו אלא על המאור ועל הבשמים, שב"ש אומרים מאור ואחר כך בשמים, וב"ה אומרים בשמים ואחר כך מאור. אמר ר' יוחנן נהגו העם כב"ה אליבא דר' יהודה דבשמים ואחר כך מאור. רב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב הוו יתבי בסעודתא

SHAS MOZNAIM